

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum aliquis possit satisfacere de vno peccato non
satisfaciendo de altero.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

scriptum est. 1. Paral. 29. cap. Tua sunt Domine omnia, & quae de manu tua accepimus, reddimus tibi. Et haec opinio magis consonat pietati fidei quanto minus attribuitur nobis & plus Deo: vt dicat quilibet bonus cum Psal. Saluum me fecit quonia voluit me. & illud ad Rom. Non est volentis neq; currentis, sed Dei miserentis.

2. Ad primum argu. dicendum, qd secundum ordinationem diuinam satisfactio non fit per opera praceptoru quae Deus a nobis exigit etia si non peccauerimus, vnde sunt debita & no satisfactoria alicuius poenae: & sic loquitur Anselmus cum dicit. Per illa opera fit satisfactio, quae non possent ab homine exigi nisi peccasset: opera enim praceptorum exigit Deus ab homine, etia non peccante. Et sic non excluditur, quin per alia a praecipis possit homo Deo satisfacere quantum ad eius acceptationem. Verum quia Deus possit de potentia absoluta exigere omnia opera quae homo possit facere, ideo nullus homo potest satisfacere Deo de cogruo secundum aequalitatem emendae ad offensam.

3. Ad secundum dicendum, qd no est simile de peccato originali & actuali, vt comuniter dicitur: quia originale fuit peccatu totius naturae, & ideo no potuit dari fieri pro eo nisi per potentia quae aquaretur, vel praponderaretur toti naturae quae no potuit esse in pura creatura, peccatu aut actuali, licet sit grauius, est tamen persona & non natura. Vel potest dici qd Deus potest conferre purae creaturae, vt possit satisfacere de peccato originali, vt tangit personam sua propriam, sicut pro peccato actuali. Adam etia satisfecit pro suo peccato actuali quatenus fuit personale in quantum vero peccatu originale, quod fuit totius naturae, quatenus in ipso erat tota natura, non videtur quin etiam Deus de potentia absoluta potuerit purae creaturae conferre tantam gratiam, vt possit satisfacere pro peccato originali non vnus tantum, sed etiam omnium, vt dictum fuit lib. 3.

QUESTIO SECVNDA.

Vtrum aliquis possit satisfacere de vno peccato non satisfaciendo de altero.

Tho. 3. q. 86. ar. 3.

Secundo quaeritur vtrum homo possit satisfacere de vno peccato non satisfaciendo de altero. Et arguitur quod sic: quia eorum quae non habent connexionem ad inuicem vnus potest auferri sine alio, sed peccata no habent connexionem ad inuicem, alia qui haberet vnus haberet omnia, ergo vnus potest auferri per satisfactio- nem sine alio.

2. Item Deus est magis misericors qd homo, sed homo recipit satisfactio- nem vnus debiti sine alio, ergo Deus recipit satisfactio- nem vnus peccati sine alio.

3. Item si fuerint alicui iniuncta multa ieiunia vel elemosynae, & in peccatum cadens ea perfecit non iniungitur ei quod iteru tatum ieiunet, vel tot elemosynas det, iniungeretur autem si per ea satisfactio non fuisset impleta, ergo &c.

4. IN CONTRARIUM arguitur: quia elemosyna & ieiunium & oratio sunt partes satisfactio- nis, vt dictum fuit: sed per ista non fit satisfactio si homo sit in aliquo peccato, ergo nullus potest satisfacere pro vno peccato existens in alio. Minor patet quantum ad ieiunium, quia Esa. 8. Ieiunium eorum qui ad lites & contentiones ieiunabant non dicitur esse acceptum, sed & de oratione dicitur Esa. 1. Cum multiplicaueris orationes non exaudiam, &c. Et de elemosyna vero dicit Apost. 1. Cor. 13. Si distribuero in cibos pauperu omnes facultates meas, charitatem autem no habeam nihil mihi prodest, igitur.

RESPONSIO. Ista questio potest dupliciter intelligi secundum qd satisfactio potest dupliciter accipi. Vno modo potest accipi satisfactio prout includit simul & pro eodem tempore reconciliatio- nem amicitiae, & solutio- nem poenae debite. Alio modo prout includit solutio- nem poenae debite pro offensa supponedo reconciliatio- nem amicitiae praecedentem, & secundum hoc questio potest intel- ligi dupliciter. Vno modo sic, vtram homo existens simul in pluribus peccatis possit reconciliari Deo quantum ad vnus eorum, & exolvere poenam pro illo debitam, & non quantum ad aliud. Alio modo supposito qd aliquis de vno

peccato fuerit contritus & deo reconciliatus & poenitentiam sibi iniunctam recepit, si ante solutionem poenae incidat in aliud mortale, vtrum in illo peccato mortali existens possit de primo satisfacere exoluen- do poenam?

6. Quantum ad primum intelligendum, questio non est multum dubitabilis: clarum est enim qd homo existens in pluribus peccatis non potest de vno satisfacere sine alio, prout satisfactio includit reconciliatio- nem amicitiae & solutio- nem poenae debite. Cuius ratio est, quia impossi- bile est fieri reconciliatio- nem amicitiae hominis ad Deum quandiu in homine est impedimentum amicitiae contra- riu, sed quandiu homo in aliquo peccato mortali manet, tandiu est in ipso impedimentu diuinae amicitiae contra- riu, quia illa est per charitatem quae vnuerfa delicta operit, Prou. 4. ergo quadiu homo est in aliquo peccato mortali impossibile est qd reconcilietur deo de alio: sed satisfactio primo modo accepta includit reconciliatio- nem, ergo &c. De hoc habetur de poen. dist. 2. cap. sunt plures. & est Aug. Istud enim veru est in satisfactio- ne quae est inter ho- mines. Si quis enim in pluribus offendat alterum, si non velit reconciliari nisi quoad vnus & no quoad alteru, re- putaretur derisorium.

7. Si vero questio intelligatur secundo modo, scilicet vtrum homo qui reconciliatus est deo de aliquo peccato mortali per contritionem & teneatur ad poenam satisfactoriam, si postea cadat in peccatu mortale, & in tali statu faciat poenitentiam an sit a poena liberatus. sic questio est magis dubia, quia no solum diuersi, sed vnus & idem in diuersis locis contraria opinatur. Quibusdam enim vide- tur qd sit liberatus, quia talis est solum debitor poenae cer- te & finite. Sed illam exoluit, ergo non potest ab eo plus exigi. Item secundum iustitiam humanam si quis poenam taxatam & acceptam pro praecedente offensa sibi dimissa exoluit, etiam postq de nouo offendit, liberatus est totaliter, ergo similiter est secundum iustitiam diuinam. Item si non esset liberatus ab hac poena & exolueret eam in inferno, aut ergo solueret finitam, aut infinitam: si finitam eadem ratione finita poena facta in peccato mortali de- buit sufficere: si infinitam videtur inconueniens, quia no erat debitor nisi poenae finite. Item videtur inconueniens qd homo tantum puniatur pro peccato quod fuit sibi vere dimissum sicut pro peccato quod nunquam fuit sibi dimissum, alioquin nihil prodesset contritio nec confessio. Sed istud sequeretur si pro peccato dimisso puniretur aeterna poena in inferno, ergo &c. Et si dicatur qd nihil pro- hibet qd aliquis puniatur aequali poena pro peccato dimisso ac si non fuisset dimissum non quidem per se: quia in dimissione culpae dimittitur reatus poenae aeternae, sed per accidens. f. ratione status, & quia in inferno nulla est redemp- tio, non valet, quia qd in inferno non fit status expian- di poenam, hoc est quia non est ibi status expian- di culpa, & ad culpam sequitur poena. Sed istud non habet locum quoad poenam debitam dimissae culpae, quia illa iam est expiata. Et hoc expresse tenet Fra. Tho. infra, dist. 20. ar. 1. in solutione. 3. articuli.

8. Alii dicunt qd per talem poenitentiam factam in peccato mortali no liberatur quis a poena peccato debita, quia in satisfactio- ne oportet qd restituta amicitia, aequalitas iu- stitiae restituitur, cuius contrarium soluit amicitiam (vt patet. 9. Ethic.) aequalitas autem in satisfactio- ne ad deum non est secundum aequalitatem, sed magis secundum acceptationem ipsius, vt dictum est, & ideo oportet qd si offensa sit dimissa per praecedentem contritionem, quod opera satisfactoria sint Deo accepta quod dat eis charitas, & ideo sine charitate opera facta non sunt satisfacto- ria. Et iste modus licet sit durior, est tamen securior qd pri- mus, & ideo magis est consulendus, primus tamen no est totaliter condemnandus.

9. Secundum hanc opinionem potest responderi ad rationes primae opinionis. Ad primam dicendum qd peccator postquam reconciliatus est, est debitor poena finite non qualitercunq; soluendae, sed in statu gratiae in quo solum est Deo accepta. Alioquin est debitor tantae poenae quantum meretur culpa, & illa est infinita. Ad secun- dum dicendum quod non est simile de poena pro offensa commissa in hominem cui potest responderi emendata aequa

liter secundum quantitatem rei, & de illa que debetur pro
offensa commissa in Deum cui non potest respondere emen-
da equalis secundum quantitatem, sed secundum diuinam
acceptationem que non est de operibus extra charitatem
factis. Ad tertium dicendum quod pro culpa dimissa puni-
tur in inferno pena infinita, non propter commutationem
pene finitae in infinitam, sed quia debitor est pene infini-
tae ex quo non soluit penam finitam sub illa conditione
qua debuit. Ad quartum dicendum quod in inferno tantum
punitur homo pro peccato commisso pro quo non fecit po-
nitentiam in statu gratiae, ac si non fuisset dimissum: nec pro-
pter hoc est inutilis contritio & confessio, quia quantum
est de se introducit ad regnum & liberat a pena aeterna:
per accidens tamen vtrunque imputari potest scilicet per
peccatum superueniens ratione cuius mortificatur super-
ueniens contritio & confessio & pena aeterna exolvitur,
quia temporalis in qua per contritionem mutata fuit, non
est soluta in ea conditione & statu ut debuit. Instantia
etiam que postea ponitur non valet, ut sequens solutio satis
declarat: non enim propter statum damnatorum dicimus
quod pena pro peccato dimissa sit infinita, sed quia talis est
debita absolutae pro tali culpa, scilicet mortali nisi tempo-
ralis solvatur sicut debet solui.

Vide Scot.
d. 2. c.
Cate. 12. q.
87. ar. 1.

10 Si autem aliquis vellet tenere primam opinionem
posset dicere ad rationem secundae opinionis quod quod
Deus semel acceptavit non retractat. Cum ergo Deus di-
mittendo culpam extunc acceptet pro satisfactione pena
finitam, videtur quod si habet penam ad actum malum
ita praemium ad bonum: sed nullum malum remanet im-
punitum a deo, ergo nullum bonum est quod non remu-
neretur ab ipso, & sic quodlibet bonum meretur aliquod
praemium saltem temporale.

11 Ad duo prima argumenta que videntur probare
quod homo existens in pluribus peccatis potest reconciliari
Deo quantum ad vnum, & exolvere penam satisfactoriam
de vno sine alio, respondendum est. Ad primum cum di-
citur quod peccata non habent connexionem ad invicem dicendum
quod peccata non habent connexionem ad invicem in aliquo vno
quantum ad commisionem, imo vnum potest quis incur-
tere sine alio, sed quia vnum & idem est secundum quod
omnia peccata remittuntur, ideo remissionis diversorum
peccatorum connexa sunt & de vno sine alio satisfac-
tio fieri non potest.

12 Ad secundum dicendum quod in obligatione debiti
non est nisi inaequalitas iustitiae opposita, quia vnus rem-
alterius habet: & ideo ad restitutionem non exigitur nisi quod
restituatur equalitas iustitiae: quod quidem fieri potest de
vno debito & non de alio, sed ubi est offensa ibi est inae-
qualitas non solum iustitiae opposita, sed etiam amicitiae, &
ideo ad hoc quod per satisfactionem offensa tollatur, non so-
lum oportet quod equalitas iustitiae restituatur per rec-
pensationem equalis poene, sed etiam quod restituatur ami-
citiarum equalitas, quod non potest esse dum aliquid est quod
amicitiam impedit.

13 Ad tertium dicendum quod dato quod ieiunium & elee-
mosyna non essent extra charitatem satisfactoria, non oportet
tamen quod iterato iniungantur tot ieiunia, & elee-
mosynae erogandae ut prius: quia quaedam opera sunt ex qui-
bus remanet aliquis effectus etiam postquam actus transiit, si-
cut ex ieiunio manet corporis debilitatio, & ex eleemo-
synis largitis relinquitur diminutio substantiae exterioris,
& quia ista non sunt solum satisfactoria secundum suum fieri
sed etiam secundum suum effectum quem relinquunt, quia
non solum ea facere est poenale, sed etiam id quod ex eis re-
linquitur, ideo non oportet quod talia iterentur totaliter, quia
quantum ad id quod de ipsis remanet sunt Deo accepta.
Et in hoc praeponderat eleemosyna ieiunio, quia ferè tan-
ta poena est dedisse eleemosynam sicut fuit dare, quia ita
pauper est aliquis diu postquam dedit eleemosynam, sicut effi-
citur quando actus dat. Unde exclusae poena donationis
actualis (que forte tristitia habet) poena damni tempora-
lis (scilicet diminutio substantiae exterioris) equalis remanet.

Et ideo tali acceptati hanc poenam modicum esse de ista
poenitentia iniungendum, sed in ieiunio multo maior pe-
na est in actu ieiunandi quam post, quia non solum in ieiunan-
do est debilitatio corporis, sed etiam actualis afflictio sen-
sualitatis quae non remanet post ieiunium, nec par debili-
tatio, quia continè reparatur virtus corporis per sumptio-
nem alimenti. Alia sunt opera quae post suum fieri non re-

linquunt aliquem effectum poenalem in faciente, ut est ora-
tio & similes actus, & talia oportet quod iterentur.

14 Si quis verò vellet tenere quod opera facta extra cha-
ritatem essent satisfactoria pro peccato prius dimisso, pos-
set respondere ad rationem alterius partis dicendo, quod
per illas auctoritates non plus habetur nisi quod eleemosyna,
ieiunium, & oratio non sunt opera meritoria vitae aeternae
si fiant sine charitate, ergo facere bonum satisfactoria culpe prius
dimissae: plus enim requiritur ad meritum quam ad satisfactio-
nem, quia per meritum acquiritur vita aeterna, & ideo
ad ipsum tenetur charitas actualiter ipsum informans ut
opus actualiter acceptetur tanquam remunerandum vita aeterna.
Sed per satisfactionem solum soluitur poena debita acce-
pta a deo cui debetur, quae poenam ex quo Deus semel ac-
ceptavit videtur quod liberatus sit qui eam soluit, & sic
satisfactoria non requirit charitatem principaliter dum fit,
licet requirit praesens quoad Deus culpam dimittit & po-
enam faciendam acceptavit.

QUESTIO TERTIA.

Vtrum bona opera facta extra charitatem sint alicuius
boni temporalis meritoria.

Thom. 1. q. 89. ar. 6. ad 1.

Tertio quaeritur vtrum opera bona facta extra chari-
tatem sint boni alicuius temporalis meritoria. Et vi-
detur quod sic, quia sicut se habet poena ad actum malum
ita praemium ad bonum: sed nullum malum remanet im-
punitum a deo, ergo nullum bonum est quod non remu-
neretur ab ipso, & sic quodlibet bonum meretur aliquod
praemium saltem temporale.

2 Item magis est facere bonum quam dimittere malum,
sed dimittere malum semper vitare poenam etiam in eo qui
charitate caret, ergo facere bonum praeremittit poenam
meretur aliquod praemium.

3 IN CONTRARIUM est quod dicit Aug. quod
peccator non est dignus pane quo vescitur, sed illud est
necessarium & minimum, ergo cum hoc non meretur
non meretur aliquid aliud, nec adeptioem boni, nec viti-
tationem mali.

4 **R**ESPONSIO. Circa questionem istam notan-
dum est quod cum meritum proprie dicatur actio per quam
efficitur ei qui agit aliquid debitum dari, sicut est duplex
debitum ita est duplex meritum. Quoddam enim est de-
bitum de condigno, quod est debitum simpliciter. Quan-
do ex natura operis iustum est quod talis merces reddatur
operanti propter aequalitatem quae est inter opus & mer-
cedem, & si non reddat iniustus est, & istud meritum non
est inter hominem & deum, ut declaratum est lib. 1. Aliud
est debitum de congruo cui non debetur talis merces ex
natura operis, sed ex liberalitate dantis: aliquid enim
licet libere dare quod alius non meruit ex con-
digno recipere meritum ergo de condigno respicit debi-
tum primo modo dictum, meritum autem de congruo re-
spicit meritum secundo modo dictum.

5 Hoc supposito dicendum est quod praedicta quaestio vel
intelligitur de merito hominis ad hominem, vel de me-
rito hominis ad deum. Si intelligitur de merito hominis
ad hominem sic dicendum, quod per opera bona extra chari-
tatem facta vnus homo potest apud alium mereri mer-
cedem temporalem, sicut homo peccator colens agrum
alterius meretur ex condigno iustum praemium inter eos
condignum, nec de hoc est dubitatio: dignus est enim ope-
rarius mercede sua. Si autem intelligatur de merito homi-
nis ad deum, aut intelligitur de merito stricte & proprie
sumpto, & sic nullus homo potest aliquid mereri apud de-
um, ut dictum est: quia non potest aliquid per quod dicitur
opus suum reddere deum debitor, ita ut si deus non red-
dat fiat iniustus: hoc enim esset blasphemum.

6 Sed contra hoc arguunt quidam, quia peccans mortua-
liter meretur ex condigno poenam, & tamen Deus non est debi-
tor iniuri in eam poenam, ita ut sit iniustus si eam non ini-
gat: ergo similiter in bonis potest esse meritum de condigno
proprie & stricte sumpto, & tamen Deus non erit debitor
reddendi praemium pro tali merito, nec erit iniustus si
non reddat. Et ad hoc dicendum est quod non est simile
in